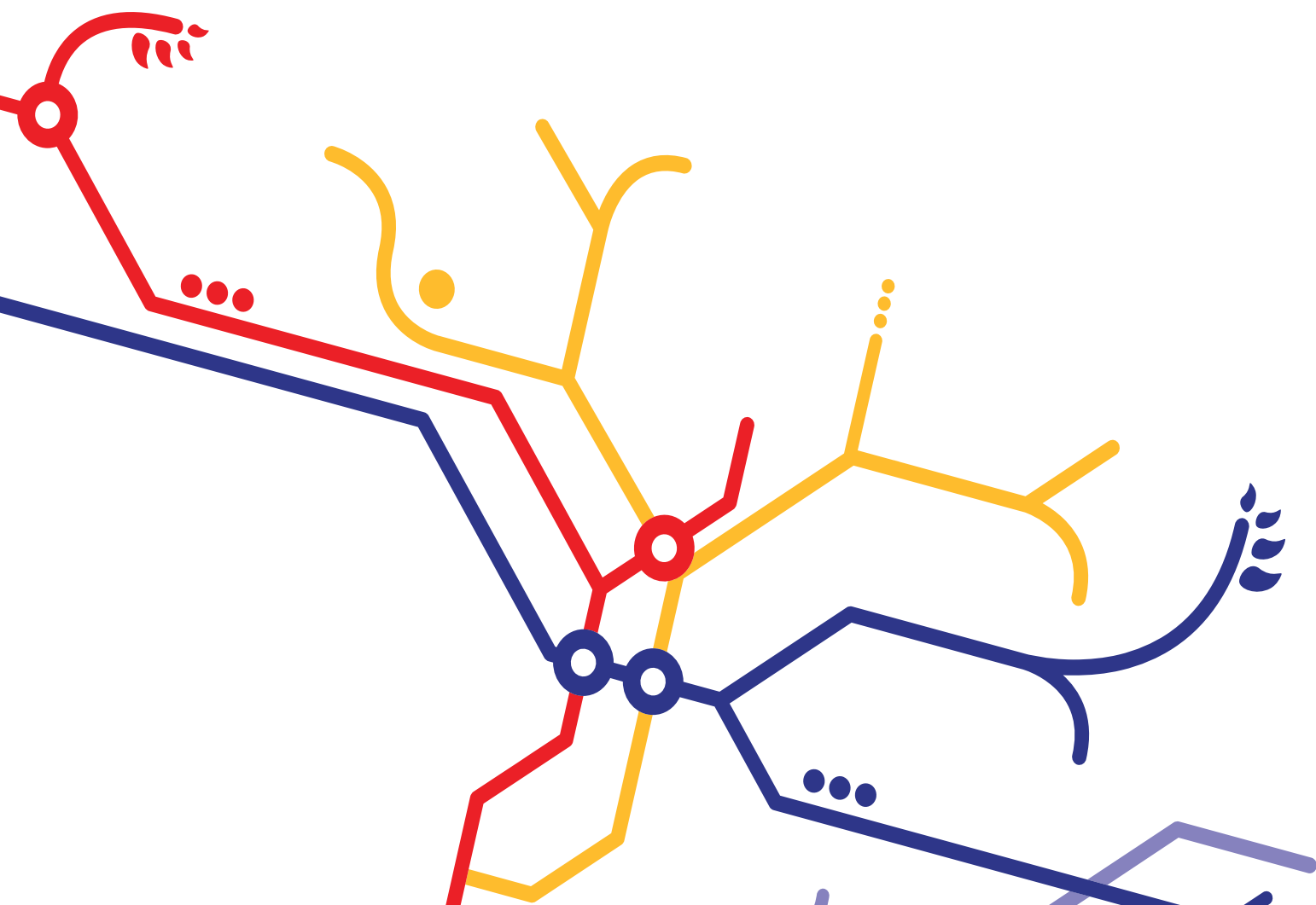

**Meerjarig Financieel Kader 2021-2027
inclusief Next Generation EU**

Raadsakkoord 21 juli 2020

één Inleiding

Na stevige onderhandelingen hebben de Europese regeringsleiders tijdens de Europese top van 17 tot en met 21 juli een akkoord bereikt over het Meerjarig Financieel Kader (MFK) 2021-2027 en het noodfonds Next Generation EU (NGEU). Tijdens de onderhandelingen zijn nog diverse zaken gewijzigd ten opzichte van de eerdere voorstellen die in het onderhandelingsproces voorlagen. De uitkomst van de onderhandelingen in de vorm van het Raadsakkoord van 21 juli komt aan bod in dit memo.

De onderhandelingen zelf namen een recordtijd van ongeveer 90 uur in beslag. Dit kwam door de stevige posities die veel landen innamen. Zo stuurden de 'Frugal Four' (Denemarken, Nederland, Oostenrijk en Zweden) met hun bondgenoot Finland op maximalisatie van het aandeel 'leningen' en minimalisatie van het aandeel 'subsidies' in NGEU, evenals op de mogelijkheid om de steun te kunnen stopzetten wanneer ontvangende landen niet de gewenste hervormingen doorvoeren.

Daarnaast was er discussie over de koppeling van EU-financiering aan het naleven van de beginselen van de rechtstaat; de zogenaamde *Rule of law*. Op dit punt bestaat nog enige onduidelijkheid, ook na deze top. Polen en Hongarije claimen dat voor het stoppen van financiering vanuit de Europese fondsen unanimiteit in de Europese Raad nodig is. Anderen (waaronder Commissievoorzitter Von der Leyen) claimen dat een gewone meerderheid in de Raad voldoende is. In het akkoord zelf is dit enigszins dubbelzinnig beschreven, waardoor in de uitwerking nog opheldering nodig is. De Europese Commissie (EC) is aan zet om de beginselen voor conditionaliteit van de EU-financiering verder uit te werken.

Nu de Europese Raad een onderhandelingsakkoord heeft bereikt, betekent het nog niet dat het financieel kader voor de periode 2021-2027 rond is. Het Europees Parlement (EP) kan het besluit nog verwerpen, maar kan het niet amenderen. Dit werpt dus een hoge drempel op om het akkoord te verwerpen. Een aantal Parlementsleden, zoals de voorzitter van het budgetcomité, heeft zich kritisch uitgelaten over het akkoord.

Het EP heeft in haar buitengewone plenaire zitting van 23 juli inderdaad felle weerstand geuit. Het EP heeft een resolutie aangenomen die erop wijst dat de voorgestelde kortingen op toekomstgerichte programma's zoals Horizon, InvestEU en Erasmus+ onacceptabel zijn. Volgens het EP ondermijnt het onderhandelingsakkoord de langetermijnambities van de EU op het vlak van innovatie en onderzoek, onderwijs en digitalisering en klimaatadaptatie. Ook is het EP ontevreden over het afzwakken van een mechanisme voor het waarborgen van de rechtstaat.

Met het aannemen van deze resolutie zal een team van onderhandelaars van het EP in gesprek gaan met het Duitse voorzitterschap van de Europese Raad, om te proberen tot aanpassingen in het akkoord te komen. Mochten de onderhandelaars daar niet in slagen en komt er een veto van het EP, dan moet een nieuw akkoord worden bereikt in de Europese Raad.

Daarnaast moeten de nationale parlementen van de 27 EU-lidstaten het akkoord nog ratificeren. Vanuit een aantal parlementen is al kritiek geuit op het akkoord. Zo vraagt het Zweedse parlement zich af of de beginselen van het Verdrag van de Werking van de Europese Unie wel voldoende worden beschermd in dit nieuwe akkoord. Ook het besluit dat de EU zelf € 750 miljard gaat aantrekken op de kapitaalmarkt om NGEU te financieren is een heikel punt. Het ratificatieproces in de lidstaten kan dus ook nog voor enige spanning zorgen.

Uitkomst Europese top vanuit Nederlands oogpunt

Premier Rutte heeft zich hard gemaakt voor minimalisatie van het aandeel subsidies in NGEU en de mogelijkheid om de beschikbaarstelling van de noodsteun te koppelen aan het behalen van concrete hervormingsdoelen. Hierop zijn gedeeltelijk successen behaald:

- Het aandeel subsidies is gedaald van € 500 miljard naar € 390 miljard (en het aandeel leningen is gestegen met dit verschil, van € 250 miljard naar € 360 miljard);
- Er is een zogenaamde 'noodrem' ingebouwd om de subsidiestroom te kunnen stoppen.

Daarnaast heeft Nederland een grotere korting op de afdracht bedongen. In eerdere voorstellen zouden deze kortingen geleidelijk worden afgeschaft, maar om Nederland (evenals Denemarken, Duitsland, Oostenrijk en Zweden) tegemoet te komen, zijn deze niet alleen gehandhaafd maar ook verhoogd. Voor Nederland betekent dit een korting op de afdracht van ruim € 1,9 miljard (eerder € 1,5 miljard). Ook het behoud van een groter percentage (25% tegenover 20%) van de heffingen die aan de grens worden geheven, is gunstig voor Nederland; vanwege de hoeveelheid goederen die in onder andere de haven van Rotterdam ons land in komen, verdient Nederland relatief veel uit deze heffingen. Verder is Nederland blij dat de verhouding tussen leningen en subsidies in het noodfonds (NGEU) in het akkoord meer is verschoven richting leningen.

Ten opzichte van de voorstellen van Raadsvoorzitter Michel en de EC van voor de top hebben vooral de bezuinigingen op het Just Transition Fund (JTF) gevolgen voor Nederland. Ook is minder geld beschikbaar voor het zelfstandige gezondheidsprogramma EU4Health, plattelandsonwikkeling en investeringen (InvestEU). Verder is besloten dat er geen middelen komen voor het Solvency Instrument.

twee

Omvang MFK 'regulier' deel en Next Generation EU

Deze paragraaf presenteert de financiële uitwerking van het Raadsakkoord, onderverdeeld naar het reguliere deel van het MFK en Next Generation EU (NGEU).

Vergelijking MFK 2014-2020 met MFK 2021-2027

Tabel 1 vergelijkt het MFK 2014-2020 met het nieuwe Raadsakkoord, met onderscheid tussen alleen het MFK deel 2021-2027 en MFK 2021-2027 + NGEU. Hierbij wel de opmerking dat de cijfers van het MFK 2014-2020 in 2011 prijzen zijn en het nieuwe Raadsakkoord voor het MFK 2021-2027 in 2018 prijzen is weergegeven.

- ➔ *Het MFK 2014-2020 tegen actuele prijzen staat op € 1.087 miljard. Ondanks het uittreden van het Verenigd Koninkrijk, blijft de begroting van de EU dus nagenoeg even hoog wanneer je de periodes tegen een gelijke grondslag in prijspeil vergelijkt;*
- ➔ *De daadwerkelijke hoogte van het MFK 2021-2027 tegen 'current prices' bedraagt € 1.211 miljard. De geraamde indexering over de zeven begrotingsjaren is daarmee 12,7% (gemiddeld circa 1,3% per jaar).*

Een 1-op-1 vergelijking van de oude en nieuwe begrotingslijnen is lastig. De indeling wijzigt namelijk van vijf budgetlijnen (oud) naar zeven rubrieken (nieuw), inclusief de verschuiving van onderwerpen tussen verschillende budgetlijnen. Cohesiebeleid stond in het MFK 2014-2020 bijvoorbeeld onder budgetlijn 1 Slimme & inclusieve groei, maar staat nu onder rubriek 2 Cohesie, Veerkracht en Waarden. Desondanks hebben we een aantal belangrijke thema's / fondsen op hoofdlijnen vergeleken:

	MFK 2014-2020 (in 2011 prijzen)	MFK 2021-2027 (Raadsakkoord)	MFK 2021-2027 + NGEU (Raadsakkoord)
Horizon	€ 70 miljard	€ 76 miljard	€ 81 miljard
Cohesiebeleid (EFRO, ESF, CF)	€ 325 miljard	€ 322 miljard	€ 370 miljard
Landbouwbeleid	€ 373 miljard	€ 356 miljard	€ 364 miljard
Uitvoeringskosten EU instellingen	€ 62 miljard	€ 73 miljard	€ 73 miljard
Veiligheid, burgerschap, wereld	€ 74 miljard	€ 153 miljard	€ 153 miljard

Tabel 1: Vergelijking MFK 2014-2020 met MFK 2021-2027

Financiële uitwerking Raadsakkoord over MFK 2021-2027 en NGEU

Tabel 2 op de volgende pagina presenteert de meer gedetailleerde financiële uitwerking van het Raadsakkoord van 21 juli¹. Tabel 2 maakt hierbij onderscheid tussen bedragen onder het reguliere MFK en onder NGEU.

¹ <https://www.consilium.europa.eu/media/45128/210720-euco-final-conclusions-nl.pdf>

Reguliere MFK 2021-2027		Next Generation EU	
I Gemeenschappelijke markt, innovatie en digitalisering	€ 132,8 miljard	I Gemeenschappelijke markt, innovatie en digitalisering	€ 10,6 miljard
1.1 Horizon Europe	€ 75,9 miljard	1.1 Invest EU fonds	€ 5,6 miljard
1.2 Europese strategische investeringen	€ 38,0 miljard	1.2 Solvency Support Instrument	€ 0 miljard
1.3 Overig	€ 18,9 miljard	1.3 Horizon Europe	€ 5 miljard
II Cohesie en waarden	€ 377,8 miljard	II Cohesie en waarden	€ 720 miljard
2.1 Regionale ontwikkeling en cohesie	€ 235,0 miljard	2.1 Regionale ontwikkeling en cohesie (React-EU)	€ 47,5 miljard
2.2 Investeren in mensen, sociale cohesie en waarden	€ 109,2 miljard	2.2 Recovery and resilience instrument	€ 672,5 miljard
2.3 Overig	€ 33,6 miljard		
III Milieu en landbouw	€ 356,4 miljard	III Milieu en landbouw	€ 17,5 miljard
3.1 Gemeenschappelijk Landbouwbeleid	€ 336,4 miljard	3.1 Gemeenschappelijk Landbouwbeleid	€ 7,5 miljard
3.2a Overig – Just Transition Fund	€ 7,5 miljard	3.2 Just Transition Fund	€ 10 miljard
3.2b Overig – Overig	€ 12,5 miljard		
IV Migratie en grenscontrole	€ 22,7 miljard	IV Migratie en grenscontrole	€ 0 miljard
V Veiligheid en defensie	€ 13,2 miljard	V Veiligheid en defensie	€ 0 miljard
5.1 Veiligheid	€ 1,7 miljard	5.1 EU4Health	€ 0 miljard
5.2 Europees Defensie Fonds	€ 7,0 miljard	5.2 Overig	€ 0 miljard
5.3 Overig	€ 4,5 miljard		
VI Omgeving en de wereld	€ 98,4 miljard	VI Omgeving en de wereld	€ 1,9 miljard
6.1 Externe actie	€ 83,4 miljard	6.1 Externe actie	€ 1,9 miljard
6.2 Overig	€ 15,0 miljard		
VII Kosten Europese Unie	€ 73,0 miljard	VII Kosten Europese Unie	€ 0 miljard
TOTAAL	€ 1.074,3 miljard	TOTAAL	€ 750 miljard

Tabel 2: Budgetten onderhandelingsakkoord MFK 2021-2027 en NGEU (21 juli 2020) in 2018 prijzen

Veranderingen Raadsakkoord 21 juli 2020 ten opzichte van voorstel EC van mei 2020

Regulier MFK

Het MFK 2021-2027 dat is overeengekomen door de Europese Raad komt op veel punten overeen met het MFK dat door de EC in mei 2020 werd voorgesteld. De belangrijkste wijzigingen zijn:

- De totale omvang van het MFK 2021-2027 is met **€ 1.074 miljard** tegen 2018 prijzen nagenoeg gelijk aan het MFK 2014-2020 tegen 2018 prijzen (€ 1.087 miljard). Met het oog op de Brexit is zelfs sprake van een stijging van de begroting. Uitgedrukt in percentage van het BNP van de EU, **stijgt de omvang van 1,02% naar 1,07% van het BNP**;
- Dit eindresultaat afgezet tegen eerdere voorstellen:
 - Initiële voorstel van de EC zoals in mei 2018 gepresenteerd bedroeg € 1.134 miljard;
 - Wensenlijst van het Europees Parlement naar aanleiding van initiële voorstel van EC bedroeg ruim € 1.300 miljard;
 - Voorstel van Raadsvoorzitter Michel dat tijdens de top in februari 2020 op tafel kwam had een omvang van € 1.094 miljard;
 - In mei 2020 presenteerde de EC een nieuw voorstel met een omvang van € 1.100 miljard (hierbij werd ook het NGEU voorgesteld als reactie op de economische crisis veroorzaakt door COVID-19);
- **Horizon Europe** is ten opzichte van het laatste voorstel van de EC **met € 5 miljard verkleind**, tot € 75,9 miljard;
- Het budget voor **Europese Strategische Investerings** bedraagt in het Raadsakkoord € 38 miljard. Dit is **€ 8,6 miljard meer** dan in het laatste voorstel van de EC. Voor InvestEU is € 2,8 miljard beschikbaar, voor CEF € 28,4 miljard en voor Digital Europe € 6,8 miljard;
- Het **Just Transition Fund** krijgt in het regulier MFK € 7,5 miljard, dit is gelijk aan het oorspronkelijke EC-voorstel, maar wel **€ 2,5 miljard minder** dan in het laatste voorstel van de EC (en zie paragraaf NGEU hierna: aanvulling van het JTF uit NGEU daalt van € 30 miljard naar € 10 miljard);
- **EU4Health** is als **zelfstandig programma** opgenomen in het Raadsakkoord onder rubriek 2 Cohesie, Veerkracht en Waarden. Dit betekent dat er een separaat en volwaardig programma op het thema Health komt, met een budget van € 1,7 miljard. Hierdoor vervalt de gezondheidsdoelstelling in ESF+.

Next Generation EU (NGEU)

Grotere veranderingen zijn aangebracht in de architectuur en de omvang van het NGEU, het noodfonds voor crisisrespons en herstelmaatregelen. Dit heeft te maken met het compromis dat uiteindelijk gesloten is. Om tegemoet te komen aan de wensen van de 'Frugal Four' (waaronder Nederland) is de omvang van het subsidiedeel binnen NGEU teruggebracht van € 500 miljard naar € 390 miljard. De totale omvang is gelijk gebleven op € 750 miljard (eis van onder andere Italië). Het verminderen van het subsidiedeel is vooral ten koste gegaan van de programma's die ook financiering ontvangen vanuit het reguliere MFK 2021-2027.

Het overgrote deel van het NGEU gaat naar de Recovery and Resilience Facility (RRF), ook wel het '**Coronaherstelfonds**', dat leningen en subsidies verstrekt aan landen voor economisch herstel na COVID-19. De RRF heeft een omvang van **€ 672,5 miljard**. Dit was in het laatste voorstel van de EC nog € 560 miljard.

- **€ 312,5 miljard bestaat uit subsidies** (was € 310 miljard). 70% hiervan moet in de jaren 2021 en 2022 zijn vastgelegd in projecten en de resterende 30% uiterlijk ultimo 2023;
- **€ 360 miljard bestaat uit leningen** (was € 250 miljard);
- Inhoudelijke focus voor zowel subsidies als leningen is dat moet worden geïnvesteerd in een groener en digitaal Europa.

De toename met € 112,5 miljard van de RRF wordt geput uit verlagingen van diverse voorgestelde versterkingen (met subsidies) op onderdelen van het MFK 2021-2027.

- Ten opzichte van het door de EC voorgestelde bedrag van € 50 miljard, is in het Raadsakkoord voor **REACT-EU € 47,5 miljard** beschikbaar gekomen. De extra middelen in het kader van REACT-EU komen beschikbaar voor het ESF, EFRO en FEAD (Europese Fonds voor de meest behoeftigen). Binnen ESF en EFRO kan het geld worden besteed onder de doelstelling "investeren in groei en werkgelegenheid". Daarnaast komt er een nieuwe horizontale thematische doelstelling: "de bevordering van het crisisherstel in de context van de COVID-19-pandemie en de voorbereiding van een groen, digitaal en veerkrachtig herstel van de economie";
- InvestEU krijgt € 5,6 miljard vanuit NGEU, bovenop de € 2,8 miljard uit het reguliere MFK (totaal € 8,4 miljard). Desondanks is dit **substantieel minder budget voor InvestEU** dan de € 30,3 miljard vanuit NGEU zoals voorgesteld door de EC;
- **ELFPO krijgt € 7,5 miljard uit NGEU**, een **halvering** ten opzichte van het laatste voorstel van de EC. Een aantal landen is voor de verminderde bijdrage uit NGEU gecompenseerd in het reguliere MFK-budget;
- Het **Just Transition Fund krijgt € 10 miljard uit NGEU**. Inclusief de € 7,5 miljard uit het reguliere MFK krijgt **JTF een totale omvang van € 17,5 miljard**. Dat is **fors minder** dan de laatste voorstellen van de EC, waarin voor JTF € 40 miljard beschikbaar was. Dit gaat ongetwijfeld gevolgen hebben voor de bijdrage die Nederland uit JTF gaat ontvangen;
- Het **Solvency Instrument** en **EU4Health** krijgen in het Raadsakkoord beide **geen financiering** meer uit NGEU in aanvulling op de budgetten uit het reguliere MFK.

drie Enveloppe voor Nederland

Deze paragraaf vertaalt de cijfers van het Raadsakkoord voor zover mogelijk naar concrete cijfers voor de Nederlandse programma's en fondsen.

Voor Nederland zijn vooral de bedragen belangrijk die beschikbaar komen voor de cohesiefondsen (EFRO, Interreg en ESF+), Horizon Europe, het Just Transition Fund (JTF) en het landbouwbeleid. Daarnaast is het interessant om te kijken naar de versterking van de huidige programma's door REACT-EU (vooral EFRO en ESF).

Voor zover bekend zijn de cijfers voor deze programma's opgenomen in de onderstaande tabel. Het is vooral nog wachten op een nieuwe "Annex XXIII" bij de nieuwe gemeenschappelijke bepalingen verordening ('CPR').

Nota bene:

De bedragen zijn vooral nog gebaseerd op aannames en inschattingen. Ook zijn de bedragen tegen prijspeil 2018. Budgettering van programma's vindt wellicht plaats tegen 'current prices', waarmee beschikbare bedragen in totaal ruim 12% hoger kunnen zijn.

Programma	Totaal budget	Enveloppe Nederland
Recovery & Resilience Facility	€ 672,5 miljard	€ 5 miljard ² (eerste 2 jaar subsidie)
REACT-EU	€ 47,5 miljard	€ 400 miljoen (bandbreedte € 300 miljoen tot € 500 miljoen)
EFRO		€ 320 miljoen (exclusief overgehevelde middelen naar JTF)
ESF+	€ 87,3 miljard	€ 320 miljoen (exclusief overgehevelde middelen naar JTF)
INTERREG	€ 7,95 miljard	€ 320 miljoen
GLB	€ 343,9 miljard	nog black box
Horizon Europe	€ 80,9 miljard	Geen vast trekkingsrecht
Just Transition Fund (JTF)	€ 17,5 miljard	€ 520 miljoen, plus overheveling EFRO en ESF+ (€ 160 miljoen), totaal € 680 miljoen

Hierna geven wij eerst een algemeen beeld van het MFK en NGEU. Daarna werken wij de individuele programma's uit 'tegen dagkoers'.

Reguliere MFK

Vanuit het reguliere MFK is met name de enveloppe voor Nederland voor regionale cohesie en ontwikkeling ("doelstelling 2") van belang. In het Raadsakkoord is opgenomen dat lidstaten minimaal 76% ontvangen uit de Cohesiefondsen ten opzichte van hun cohesiebudget voor de periode 2014-2020.

² Indicaties uit Financieel Dagblad en uittalingen van premier Rutte in de media direct na het sluiten van het Raadsakkoord.

Voor lidstaten die een BBP per capita hebben van 120% van het EU-gemiddelde bedraagt het maximum 80% ten opzichte van hun cohesiebudget voor de periode 2014-2020. Aangezien Nederland grotendeels in de categorie boven 120% van het EU-gemiddelde valt (alleen Friesland, Drenthe en Flevoland vallen in de categorie transitieregio eronder), betekent dit voor Nederland een bedrag van circa € 800 miljoen exclusief Interreg (voor 2014-2020 was dit € 1.015 miljoen). Het plafond wordt waarschijnlijk evenredig verdeeld over het ESF+ en EFRO.

Daarnaast zijn voor de doelstelling Investerings in banen en groei (ESF+ en EFRO) in het MFK de verplichtingen opgenomen dat:

- Minimaal 85% van het budget moet worden ingezet op de Europese beleidsdoelstellingen 1 'Slimmer Europa' en 2 'Groener Europa';
- Minimaal 30% van het budget moet worden ingezet op beleidsdoelstelling 2 'Groener Europa'.

Voor thematische fondsen als Horizon Europe kan op voorhand geen allocatie per lidstaat worden gemaakt, omdat die straks afhankelijk is van het aantal gehonoreerde projecten. Het budget bij Brexit in combinatie met de bovengemiddelde prestaties van Nederlandse aanvragers, bieden hierin wel een gunstig perspectief.

Voor de verdeling van het Just Transition Fund wordt de door de EC voorgestelde methode gebruikt, dit betekent dat Nederland 2,9% van het JTF-budget krijgt. Dit komt neer op ongeveer € 220 miljoen vanuit het MFK en circa € 300 miljoen voor JTF uit NGEU. Daar komt de verplichte overheveling vanuit de cohesie-enveloppe nog bij, vooralsnog geraamd op 20% van circa € 800 miljoen is € 160 miljoen.

Next Generation EU

Volgens berekeningen van de ING Bank kan Nederland rekenen op een bijdrage van 0,5% van haar BBP aan subsidies vanuit de Recovery and Resilience Facility³. Dit komt neer op een bedrag van € 4,57 miljard over de jaren 2021-2022. In 2023 wordt de resterende 30 procent van de subsidies vanuit de Facility verdeeld, waarbij Nederland volgens de geschatte rekenmethodiek nog eens € 1,96 miljard aan subsidies kan verwachten. Daarnaast zijn ook nog leningen beschikbaar waar Nederland aanspraak op kan maken. Minister-President Rutte spreekt zelf in de media over "5 à 6 miljard euro voor Nederland".

Het 'Coronaherstelfonds' wordt verder gebruikt voor het versterken van een aantal programma's waar Nederland ook van profiteert (JTF, InvestEU en ELFPO). Het resterende bedrag wordt gebruikt voor REACT-EU.

REACT-EU

De middelen uit REACT-EU worden toegevoegd aan de programmaperiode 2014-2020. Committering van de middelen kan tot en met 31 december 2023, uitgeven tot en met 31 december 2026. Strikt genomen is sprake van 'oud' MFK, maar de uitvoering vindt plaats gedurende de jaren waarin de twee Europese periodes elkaar overlappen. Door toepassing van de zogenaamde 'n+3-regel' is dat nog drie jaar na de verlengde einddatum van 31 december 2023.

³ <https://think.ing.com/articles/eu-summit-a-historical-deal-reached/>

Verwachting en schatting is dat de bijdrage die Nederland ontvangt vanuit REACT-EU rond € 400 miljoen ligt (bandbreedte vooralsnog € 300 tot € 500 miljoen). Hierbij gaan wij uit van een evenredige verdeling van de middelen over ESF en EFRO (beide 50%), met binnen EFRO toedeling naar de verdeelsleutel 2013 over de vier landsdelige EFRO-programma's.

Nadere uitwerking van enkele voor Nederland relevante begrotingslijnen

Cohesie en ontwikkeling

EFRO

Op grond van de zogenaamde 80%-regel in artikel 58 van het Raadsakkoord, zal het budget voor de regionale EFRO-programma's in totaal enigszins dalen ten opzichte van de periode 2014-2020: circa € 400 miljoen. Het budget zal ook dalen door een verplichte overheveling naar het Just Transition Fund (20%). Tegelijkertijd stijgen de middelen voor 2021-2023 als gevolg van REACT-EU, dat wordt toegevoegd aan de dan nog lopende programmaperiode 2014-2020.

De verwachting is dat het totale budget (periode 2021-2027 en REACT-EU voor 2014-2020) ongeveer gelijk blijft op € 500 miljoen (MFK 2021-2027 +/- JTF-overheveling + REACT-EU). De verdeelsleutel tussen de vier landsdelen wordt onderhandeld, met inachtneming van 'fair shares' (inclusief inzichten uit het verleden), de status van transitieregio voor Drenthe, Flevoland en Fryslân en samenhang met (regionale) JTF-programmering én budgettering.

De verwachte verplichte allocatie van een deel van het EFRO-budget naar de Europese beleidsdoelstellingen 1 en 2 (minimaal 85%) en naar beleidsdoelstelling 2 (minimaal 30%) is inderdaad opgenomen in het Raadsakkoord. De volledige programmering van EFRO binnen Nederland op innovatie – zoals tot nu toe door de EC en het Ministerie van EZK gepropageerd – is hierdoor niet mogelijk.

De exacte allocatie van middelen vindt plaats op basis van de indicatoren die in de artikelen 47 (voor transitieregio's) en 48 (voor ontwikkelde regio's) zijn bepaald.

De omvang van de EFRO-medefinanciering bedraagt maximaal 40% voor de ontwikkelde regio's en 60% voor transitieregio's.

Nieuw is:

- EFRO (uit REACT-EU) kan ook gebruikt worden voor de aanschaf van voorraden voor de gezondheidszorg;
- De Raad bevestigt de rol van cultuur en toerisme in economische ontwikkeling, sociale inclusie en sociale innovatie. Lidstaten kunnen daarom extra investeren in deze sectoren;
- Onder de vierde beleidsdoelstelling voor een sociaal Europa, komt een subdoelstelling die gericht is op het versterken van toerisme en de rol van cultuur. Dit volgt uit de observatie dat de vrijetijdssector bovengemiddeld hard geraakt wordt door de coronabeperkingen;
- Er wordt meer nadruk gelegd op de rol van het mkb op het gebied van banencreatie en economische groei.

Hierbij past de kanttekening dat deze inhoudelijke verruimingen niet in lijn zijn met de landenspecifieke aanbeveling voor Nederland en de (voorlopige) keuzes tot focus van de EFRO-middelen in de vier landsdelen.

ESF+

In lijn met de 80%-regel in artikel 58 van het Raadsakkoord daalt het budget voor ESF+ enigszins ten opzichte van de periode 2014-2020: circa € 400 miljoen. Net als bij EFRO, moet bij ESF+ 20% hiervan verplicht worden overgeheveld naar het JTF, en is er een positieve betekenis van REACT-EU van ongeveer € 200 miljoen (voor de jaren 2021-2023).

De verwachting is dus dat het totale budget (periode 2021-2027 en REACT-EU voor 2014-2020) voor ESF+ ongeveer gelijk blijft op € 500 miljoen (MFK 2021-2027/- JTF-overheveling+ REACT-EU).

De exacte allocatie van middelen vindt plaats op basis van de indicatoren die in de artikelen 47 (voor transitieregio's) en 48 (voor ontwikkelde regio's) zijn bepaald.

In het Raadsakkoord zijn de volgende punten opgenomen:

- Lidstaten met een NEET⁴-rate boven het EU-gemiddelde, moeten verplicht 10% van het ESF+-budget uitgeven aan steun aan werkloze jongeren (Nederland ligt overigens ruim onder het gemiddelde);
- Ten minste 2% van het budget moet worden besteed aan materiële armoede;
- Ten minste 25% van het budget moet worden besteed aan sociale inclusie, onder andere de integratie van migranten.

De programmering binnen Nederland is voorsnog vergaand in lijn met 2014-2020 voorzien, dus grote inzet op doelgroepen met afstand tot de arbeidsmarkt en uitvoering via de arbeidsmarktregio's.

Interreg

In het Raadsakkoord is besloten dat het totale budget voor cohesie doelstelling 3 (Interreg) € 7,95 miljard is.

Voor Interreg geldt niet het 80% budgetplafond zoals bij de regionale EFRO-programma's. De budgetverdeling over de verschillende doelstellingen van Interreg en tussen de programma's wordt nog onderhandeld. Daarbij speelt het al dan niet voortbestaan van 2-Zeeën en North Sea Region, met het oog op de Brexit. Bij geen al te grote wijzigingen ten opzichte van de periode 2014-2020, gaan wij uit van een verwacht Interregbudget van circa € 320 miljoen voor de programma's waarin Nederland deelneemt.

In de laatste voorstellen wordt de eerder voorgestelde wijziging door de EC van Interreg A, B en Europe naar vijf componenten weer teniet gedaan. De voor Nederland relevante programma's gaan Interreg A, B en D heten. Het eerdere budget voor 'component 5' is in ieder geval gehalveerd (tot een half miljard) en voor de andere helft cryptisch opgeschreven.

⁴ NEET staat voor 'Not in Education, Employment or Training'

Natuurlijke hulpbronnen en milieu

Gemeenschappelijk landbouwbeleid

Het landbouwbeleid krijgt ten opzichte van de huidige programmaperiode (2014-2020) € 17 miljard minder toebedeeld. Door allocatie van middelen uit NGEU (€ 7,5 miljard) naar het GLB is de daling echter minder groot dan oorspronkelijk voorgesteld.

In de onderhandelingen op EU-niveau zijn voor ELFPO bepaalde bedragen geormerkt voor specifieke lidstaten. Nederland zit daar niet bij, waardoor dit nog gevolgen kan hebben voor de uiteindelijke bijdrage die Nederland uit het ELFPO ontvangt.

De twee pijlers blijven behouden; pijler 1 heeft betrekking op de directe betalingen en pijler 2 op het plattelandsonwikkelingsprogramma. Wel wordt aan de lidstaten meer autonomie gegeven en kunnen zij het beleid meer aanpassen aan de lokale omstandigheden. Hiervoor moeten ze een strategisch plan opstellen, dat op 1 januari 2022 ingeleverd moet zijn bij de EC. Na goedkeuring kan de uitvoering van start.

In het Raadsakkoord is een grotere mogelijkheid tot overheveling van budget uit de inkomenssteun (pijler 1) naar ontwikkelprogramma's (pijler 2) gecreëerd. Bezien door het Nederlandse kabinetsstandpunt, zou Nederland daar maximaal gebruik van moeten maken. De inkomenssteun is echter sterk geworteld in de belangen van landbouwers, dus deze discussie is niet 1-2-3 beslecht, zeker niet in het licht van de moeizame onderhandelingen die momenteel met de sector plaatsvinden op andere dossiers.

Het budget voor Nederland is voornog onbekend. Ook de precieze omvang en opzet van de overbruggingsperiode in POP3 is (nog) niet duidelijk.

Gemeenschappelijke markt, innovatie en digitalisering

Horizon Europe

Horizon Europe is de opvolger van Horizon2020. In totaal is € 80,9 miljard beschikbaar (regulier MFK en NGEU). Dit budget is ongeveer gelijk aan het budget Horizon2020 in MFK 2014-2020 'exclusief UK'. Daarmee mag worden verwacht dat Nederland minimaal evenveel euro's uit HEU kan putten, als onder H2020 is gelukt. 'Minimaal', omdat het slagingspercentage van UK-partners gemiddeld hoger is dan het 'fair share'; Nederland scoort ook bovengemiddeld goed, dus onder lagere concurrentie kan succes stijgen.

Missies onder Horizon Europe hebben een uitgebreide impact op onder andere klimaat, ernstige ziekten, oceanen, steden, bodem en voedsel. Dit draagt bij het herstel en promoot klimaat gerelateerde, economische en sociale veerkracht.

De activiteiten van Horizon Europe vallen onder de volgende missiegebieden:

- Klimaatadaptie, inclusief sociale transformatie;
- Gezondheidszorg;
- Klimaat neutrale en slimme steden;
- Gezonde oceanen, zeeën, kusten in binnenlandse wateren;
- Bodemgezondheid en voedsel.

Zoals aangegeven kan voor thematische fondsen als Horizon Europe op voorhand geen allocatie per lidstaat worden gemaakt, omdat die straks afhankelijk is van het aantal gehonoreerde projecten.

Energie en klimaat

Just Transition Fund (JTF)

In het Raadsakkoord is afgesproken om vanuit het MFK € 7,5 miljard beschikbaar te stellen voor het JTF. Vanuit NGEU wordt dit aangevuld met € 10 miljard. Van dit bedrag zal € 520 miljoen naar Nederland gaan, opgebouwd uit € 220 miljoen regulier MFK en circa € 300 miljoen NGEU.

Zoals al aangegeven, zal in aanvulling op deze bedragen het programmavolume ook de verplichte overheveling uit de cohesie-enveloppe omvatten. Die is voor Nederland 20% van die cohesie-enveloppe; vooralsnog geraamd op 20% van circa 800 = € 160 miljoen.

Over de programmering binnen Nederland is nog niet veel bekend. De EC legde veel nadruk op circa tien NUTS3 (COROP) gebieden, waarvan drie in Groningen. Er dient een nationaal JTF plan opgesteld te worden, waarin de lidstaat aangeeft in welke gebieden het JTF zou moeten landen. De verwachting is dat in meer gebieden uit 'annex D' naast Groningen, het JTF terecht zal komen. Mochten er meer gebieden geselecteerd worden, dan dient zich de opportuniteit aan om JTF landsdelig uit te voeren in samenhang met de EFRO-programma's.

vier

Hoe gaat het verder?

Zoals vermeld moet het Raadsakkoord nu nog de goedkeuring krijgen van het Europees Parlement en moet het geratificeerd worden door de nationale parlementen. Het EP heeft op 23 juli een resolutie aangenomen om tot aanpassingen in het akkoord te komen. Een team van onderhandelaars van het EP gaat in de komende periode in gesprek met het Duitse voorzitterschap van de Europese Raad, om te proberen tot de gewenste aanpassingen te komen. Mochten de onderhandelaars daar niet in slagen en komt er een veto van het EP, dan moet een nieuw akkoord worden bereikt in de Europese Raad.

De EC werkt intussen door aan de nieuwe wetgevingsvoorstellen. Voor de verschillende programma's moeten de verordeningen worden aangepast aan de nieuwe beschikbare budgetten. De overgrote meerderheid spant zich in voor een akkoord over het MFK in 2020. De planning die onderstaand is weergegeven is hiermee grotendeels nog haalbaar.

Timeline for the adoption of the next EU long-term budget.

- **May 2020**
Commission proposal for the revised Multiannual Financial Framework 2014-2020 & 2021-2027 and Own Resources Decision + sectoral legislation
- **By July 2020**
European Council: Political agreement on Multiannual Financial Framework 2014-2020 & 2021-2027 and Own Resources Decision
- **By summer 2020**
European Parliament's consultation on Own Resources Decision
- **Early autumn 2020**
Adoption of the revised Multiannual Financial Framework 2014-2020 + corresponding sectoral legislation
- **October 2020**
European Council
- **December 2020**
Adoption of the revised Multiannual Financial Framework 2021-2027 (European Parliament's consent)
Adoption of the Own Resources Decision (Ratification by all Member States in line with their constitutional requirements)
- **January 2021**
Multiannual Financial Framework 2021-2027 implementation starts

Wilt u meer weten, of heeft u aanvullingen? Neem contact op met:

- Paul Heuts, paulheuts@erac.nl
- Robert Smeets, robertsmeets@erac.nl
- Jelle Lammers, jellelammers@erac.nl
- Vincent Ketelaars, vincentketelaars@erac.nl

Van verkenning naar impact

Regionale ontwikkeling
Projecten en financiering
Europa
Innovation

www.erac.nl

